



Vischnaunca Tujetsch  
Gemeinde Tujetsch

## Invitaziun

# 3. Radunonza dil cussegl da vischnaunca

dil trienni 2017/2020

**mesjamna, ils 6 da december 2017, allas 20.00 uras**  
ell'aula dalla casa da scola a Sedrun

### Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 02 dils 8 da november 2017
3. Lescha davart l'indemnisaziun dallas prestaziuns dalla vischnaunca Tujetsch en connex cul provediment d'electricitad – approbaziun dalla lescha per mauns dalla radunonza da vischnaunca
4. Credit per las mesiras da recumpensaziun el connex culla sorprendida da plirs implonts dall'Alptransit Gotthard SA
5. Moziun: Via da tema NEAT
6. Orientaziuns
7. Varia

### Suprastonza communal Tujetsch

President communal  
Beat Roeschlin

Menader center communal  
Simon Collenberg



**Vischnaunca Tujetsch**  
Gemeinde Tujetsch

Cussegl da vischnaunca  
2017/2020

## **Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch**

**Nr. 2-2017/20 dils 8 da november 2017**

# Protocol dil cussegl da vischnaunca Tujetsch

Nr. 02/2017/20 dils 8 da november 2017

allas 20.00 uras entochen allas 22.30 uras ell'aula dalla casa da scola a Sedrun

---

Presidi:	Severino Solèr	
Actuar:	Simon Collenberg	
Dumbravuschs:	Guido Friberg ed Ignazi Monn	
Presents:	11 cusseglierAs total 11 votantAs (absolut pli 6)	
Aspectaturs:	15	
Cusseglers/as:	Armin Albin, Rueras Arno Berther, Surrein Gebharda Berther, Rueras Otto Curschellas, Sedrun Gelgia Deplaz, Dieni	Sabrina Flepp, Sedrun Guido Friberg, Sedrun Ignazi Monn, Sedrun Severino Solèr, Cavorgia Cyril Steiger, Zarcuns Marc Piacentini, Sedrun
Suprastonza:	Beat Roeschlin, president communal Renato Decurtins, gerau	Mario Hitz, gerau Guido Monn, gerau
Cumissiun da gestiu:	Tumaisch Valier, Camischolas Primus Deragisch, Bugnei Baseli Huonder, Sedrun	
Perstgisas:	Stanis Monn, suppleant	

## Tractandas:

1. Avertura
2. Approbaziun dil protocol nr. 01 dils 28-06-2017
3. Preventiv 2018
  - a) Vischnaunca Tujetsch
  - b) Bogn Sedrun
  - c) Fixar il pei da taglia per igl onn 2018
  - d) Fixar il pei da taglia sin schischom per igl onn 2018
4. Contribuziun per la nova casa dil Club da golf Sedrun a Selva
5. Moziun da Gelgia Deplaz: Senda da viandar dalla NEAT
6. Orientaziuns
7. Varia

## **1. Tractanda            Avertura**

Il president dil cussegl da vischnaunca Severino Solèr arva la secunda seduta dil trienni 2017-2020.

Il cusseglier Stanis Monn ha schau perstgisar. Severino Solèr fa la proposta da midar la gliesta da tractandas sin fundament dalla seduta dil biro dil cussegl sco suonda:

1. *Avertura*
2. *Approbaziun dil protocol nr. 01 dils 28-06-2017*
3. *Preventiv 2018*
  - a) *Vischnaunca Tujetsch*
  - b) *Bogn Sedrun*
  - c) *Fixar il pei da taglia per igl onn 2018*
  - d) *Fixar il pei da taglia sin schischom per igl onn 2018*
4. *Contribuziun per la nova casa dil Club da golf Sedrun a Selva*
5. *Moziun da Gelgia Deplaz: Senda da viandar dalla NEAT*
6. *Orientaziuns*
7. *Varia*

La tractanda pertuccont la lescha davart l'indemnisaziun dallas prestaziuns dalla vischnaunca Tujetsch en connex cul providiment d'electricidad vegn spustada muort munconza da temps per la tractaziun sin la proxima seduta dil cussegl.

### **Votaziun:**

**Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da midar la gliesta da tractandas tenor la proposta da Severino Solèr.**

## **2. Tractanda            Approbaziun dil protocol nr. 1 dils 28 da zercladur 2017**

Il protocol nr. 1 dils 28 da zercladur 2017 vegn approbaus unanimamein.

## **3. Tractanda            Preventiv 2018**

Introducziun entras il president communal Beat Roeschlin:

Jeu entscheivel miu plaid cun ina legrevla novitad. Sco vus haveis udiu ellas medias, restan ils tscheins d'aua pil mument sil medem nivel sco entochen da cheu. Quei munta che la vischnaunca da Tujetsch sa quintar vinavon cun entradas da rodund in miez milliun ord il tscheins d'aua. Ord mes egls savein nus presentar oz in bien preventiv che preveda in cash-flow da rodund frs. 445'000.00. Sche vus examineis las investiziuns dil preventiv, saveis vus constatar che talas muntan a rodund frs. 3.5 milliuns. Cul cash-flow vegnan las investiziuns finanziadas. La vischnaunca investescha otg gadas dapli che quei ch'il cash-flow munta. A liunga vesta va quei quen buca si. En Tiaratudestga han investiziuns pli aultas ch'il cash-flow menau tier ina debitaziun, quei en plirs marcaus.

Il preventiv 2018 sebasea per l'emprema gada sil niev sistem da contabilitad MAC2 (HRM2). Tuttas vischnauncas el cantun Grischun ein obligadas da menar il preventiv naven da sil pli tard cugl onn 2018 suenter quei niev sistem da contabilitad. Pliras vischnauncas han gia introduciu tal ils davos onns. Ei va la fin finala per saver cumparegliar ils quens dallas vischnauncas. Las midadas principalas visavi il model da quen actual ein: in niev plan da contos tenor funcziuns, las amortisaziuns linearas e buca pli degressivas e la cudischaziun da talas directamein ella sparta (funcziun), limitas d'activaziun e pliras annexas informativas tiel quen annual. Deducziuns supplementaras ein deplorablamein scumandadas tier

quei sistem. In impurtont aspect dil niev sistem da contabilitad ei la differenziaziun denter la facultad administrativa e la facultad finanziaria. La facultad administrativa cumpeglia nossa infrastruttura (scola, halla plurivalenta) ch'ei necessaria per ademplir ils pensums publics. Tier la facultad finanziaria s'auda denter auter la participaziun d'aczias tier interpresas privatas, pia facultad che schai buca en relaziun cull'ademplida dil pensums publics.

Uss presentel jeu a vus la situaziun finanziaria dalla vischnaunca. Jeu hai elavurau in negativ ed in positiv szenari per la vischnaunca da Tujetsch. Ils szenaris sebasan sin pliras ponderaziuns e prognosas financialas. Domisdus szenaris cumpeglian investiziuns da basa per l'infrastruttura ella summa da frs. 1.1 milliuns. Ord tals dus szenaris hai jeu elavurau ina media. Quei ei numnadamein usitau tier l'elavuraziun da prognosas. Ils szenaris entscheivan cugl onn 2019 e cuozzan entochen igl onn 2022.

Il szenari negativ preveda che las taglias van anavos per frs. 700'000.00. Nus profitein oz aunc dallas entradas dil plazzal dalla NEAT, damai che tuttas disposiziuns ein aunc buca fatgas. Quellas entradas savein nus denton buca registrar ditg pli. Ils cuosts socials e da sanadad prendan mintga onn tier, aschia ch'jeu mon da quei anora che tals creschan per frs. 850'000.00 tier quei szenari. Plinavon preveda il szenari negativ tscheins da 2.0% (frs. 240'000.00) pils emprests che la vischnaunca sto prender si tier las bancas. La vischnaunca retscheiva ord l'ulivaziun da finanzas e grevezas frs. 100'000.00, damai che la situaziun finanziaria vegn mendra. Ils deivets a liung termin creschan sin fundament da tal szenari entochen igl onn 2022 sin frs. 13'000'000.00.

Tiel szenari positiv creschan ils deivets a liung termin entochen igl onn 2022 sin frs. 4'223'000.00. Quei szenari preveda in cash-flow dad en tut frs. 4.6 milliuns pils onns 2019-2022.

La media ord quels dus szenaris preveda ch'ils deivets creschan entochen igl onn 2022 sin frs. 8.9 milliuns. Nus savein sebasar silla media. Quei ei la prognosa ch'jeu risguardel per la planisaziun da finanzas.

Tenor miu meini astgan ils deivets a liung termin crescher sin pli bia frs. 10'000'000.00. Per saver far investiziuns stuein nus spargnar en tuttas spartas dalla vischnaunca. Entochen igl onn 2022 stuein nus spargnar cuosts da frs. 1.7 milliuns el quen da gudogn e sperdita. Per contonscher quei, ston certas structuradas vegnir adattadas. Sche la vischnaunca da Tujetsch vul restar autonoma vinavon, datti buca ina outra sliaziun che mesiras da spargn. Oz resdein nus da projects da frs. 14 entochen frs. 16 milliuns che stattan sin rucca. Sco vus veseis eisi ord la situaziun finanziaria buca pusseivel da realisar tuts projects. Tier las investiziuns en projects stuein nus analisar sco era segirar che tals portan ina plivalur economica ed augmentan buca ils cuosts da menaschi.

Il president dil cussegl da vischnaunca Severino Solèr declara ch'ils plaids dil president communal fan impressiun e surdat il plaid al president dalla cumissiun da gestiun Tumaisch Valier.

Tumaisch Valier, president dalla cumissiun da gestiun:

Preziada suprastonza, preziu president dil cussegl da vischnaunca, preziadas cusseglieras e cussegliers, persunal responsabel, aspectaturs e collegas dalla cumissiun da gestiun. Ils 23 d'october 2017 havein nus dilucidau il preventiv 2018 en concordanza cun la suprastonza communal ed ils funcziunaris responsabels. Sco il president communal ha gia menziunau, eisi uonn buca stau sempel da tschaffar tuttas obligaziuns el niev plan da contos. Il niev sistem da contabilitad ei ord nossa vesta per part meins transparents ch'il vegl sistem. Deton savein nus confirmar ch'ils responsabels – la suprastonza communal, il scarvon Simon Collenberg e la contabilista Karin Bär han saviu attestar che tuttas exepensas ed entradas ein registradas. Tonaton havessen nus beneventau sche la suprastonza communal havess augmentau il gudogn avon las amortisaziuns sin silmeins in miez milliun francs, damai che quel ei buca

cuntenteivels. Cul gudogn brut, era numnaus cash-flow, san ins reducir il deivet ni impunder per novas investziuns. Sin fundament dallas cefras presentadas sto la vischnaunca prender si el decuors digl onn 2018 daners dallas bancas egl import da frs. 3'000'000. Il mument ein quels deivets supportabels, denton sco enconuschent stat ina massa urgentas e meinsurgentas investziuns sin rucca. Las expensas annualas s'augmentan per manteniments dad objects e purschidas. Vesend che las finanzas dalla vischnaunca da Tujetsch semidan ils proxims onns ed ils giavischs d'investar creschan, eisi indispensabel da surluvrar in plan da finanzas "ligiont" per saver far las dretgas e supportablas investziuns pigl avegnir. La gronda problematica ei che las expensas s'augmentan en general incuntin. Perencunter stagneschan las entradas. Las entradas dallas persunas giuridicas vegnan ils onns vegnents a sereducir marcantamein. Ed era ils tscheins d'aua savein nus aunc buca co els semovan egl avegnir.

Nus havein era constatau ch'ei vegn surdau agl Uffeci forestal – menaschi tecnic - adina dapli incaricas. Las pagas digl Uffeci forestal s'augmentan enviars igl onn 2016 per 130'000 francs. Denter auter eisi previu che la piazza da ballapei duess vegnir tgirada danovamein cumpleinamein entras ils numnai menaschis. Sin fundament dils numnai fatgs supplichein nus il cussegl da vischnaunca dad esser fetg precauts cun pretender novas purschidas e surdar novas incaricas. Ei fuss cunvegnent da plafunar las expensas. Cheutras fussen tuttas autoritads sfurzadas da setener mintgamai vid il preventiv ed ei stuess vegnir desistiu sin credits supplementars pil consum (quen da gudogn e sperdita). Era sa la vischnaunca buca selubir d'augmentar il pei da taglia, schiglioc stuein quintar cun pli aultas sminuaziuns dallas entradas. Perencunter stuein nus procurar per autras entradas. Denter auter ei previu d'investar puspei ina massa daners en parcadis publics. Sche quella sparta stuess separtar sesezza, dess ei negins parcadis gratuits pli. E parcadis gratuits dat ei prest mo pli en nossa vischnaunca. Ils Tuatschins ein detg creativs cura ch'igl ei d'investar en novas purschidas. Perencunter savein nus buca vender quels products. Sco vus tuts haveis saviu leger, ein las vischnauncas da Tujetsch e Mustér ensemen cun las pendicularas vidlunder da crear in niev pool da marketing. Nus dalla cumissiun da gestiun essan pertscharts che quella instituziun ei il dretg instrument per far reclama, tgirar nos hosps ella val e vender nos products (stabiliments) Denton drovi per quellas incaricas persunas qualificadas che s'identificheschan cumpleinamein cun nossa regiun ed ein era presents. La vischnaunca da Tujetsch impunda per las infrastructures turisticas annualmein entuorn 894'000.00 francs. En quei import ein ils cuosts dalla nova halla plurivalenta, las ulteriuras plazzas ed il lag a Surrein buca cunteni. La vischnaunca da Mustér impunda per implonts turistics inclus tuts stabiliments (halla plurivalenta) mo rodund 514'000 francs. Nus havein era saviu eruir che la purschida dil bogn cuvretg vegn nezegiada il temps da stad per bunamein las mesadad da turists sesents a Mustér. La gronda part da quels ein hosps secasai el ressort Reka ni silla piazza da campar. En in onn va la surbaghegiada Catrina en funcziun. Nus savein quintar cun dapli entradas denton cun negins augments finanziaus. Nus sperein ch'ei detti el decuors da quella legislatura vivas discussiuns e debattas. Mintga commember e commembra ha ils medems dretgs ed obligaziuns. Igl ei fetg evident che mintg'in s'exprimi, denton duei vegnir discussiunau sur da fatgs e buca sur da persunas e tut duei succeder cun carianza e respect. E sco davos vulein nus buca tralaschar d'engraziar a mintgin che s'engascha sin ina moda ni l'otra pil beinstar communal.

Il president dil cussegl da vischnaunca Severino Solè engrazia a Tumaisch Valier, president dalla cumissiun da gestiun, pil fetg informativ plaid.

## **Debatta d'entrada:**

Cussegliaer Arno Berther:

Quels plaid fetg informativ dattan da patertgar. Pil cussegl eisi buca stau sempel dad examinar il preventiv uonn, damai ch'ina cumparegliaziun cugl onn vargau ei buca stada pusseviva. Las entradas da taglias vegnan prognosticadas fetg optimistic. Tenor il preventiv registrein nus dapli entradas, las expensas ein denton era carschidas. Las expensas totalas ein per frs. 800'000.00 pli aultas en cumpareglia-

ziun cugl onn vargau. Nus essan cunscients che mesiras da spargn ein necessarias. In politicher ha denton plitost la tendenza da dar ora daners (investiziuns en projects). Nus stuein buca mo discuorer da spargnar, mobein era metter entuorn certas mesiras da respargn. Tenor miu meini sto in plan da finanzas vegnir elavuraus. Sin palancau federal ei gia avon in temps vegniu introduciu in mied per frenar ils deivets. Jeu sun dil meini ch'il cussegl da vischnaunca sto seser ensemen culla suprastanza communal per planisar las investiziuns e limitar las expensas che spetgan la vischnaunca ils proxims onns. Tenor miu meini sto la finamira esser da procurar per in cash-flow d'in milliun el preventiv ils proxims onns.

Beat Roeschlin, president communal:

Ina cumparegliaziun cul preventiv digl onn vargau ei buca pusseviva, damai che l'entira structura e l'indicaziun dils contos ei semidada. Nus savein era buca cumparegliar il preventiv tenor il niev sistem da contabilitad cul quen da vischnaunca 2016, quei ord ils medems motivs. Las expensas sco era las entradas ein pli aultas en cumparegliaziun cugl onn vargau. Quella constataziun ei correcta. Quei schai vid las differentas scuntradas internas.

### **Tractaziun dil preventiv 2018:**

Il president dil cussegl da vischnaunca Severino Solèr meina ils cussegliers e las cusseglieras atras il preventiv dil quen da gudogn e sperdita 2018.

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

*Conto nr. 2: Scolaziun e formaziun*

Nua secattan las pagas ed ils ulteriurs cuosts dallas uras dalla scola lavur e dalla pedagogia curativa?

Mario Hitz, genau:

Quels cuosts secattan uss ella rubrica scola primara e scola superiura sut il conto pagas e cuosts (*conto 3020.00 paga e conto 3104.00 material*). La rubrica scola da lavur e tenercasa sco era il conto dalla pedagogia curativa existan buca pli el niev plan da contos.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

*Conto nr. 32.329.3290.3130.20: Occurrenzas specialas*

Tgei ei cumpriu el conto occurrenzas specialas?

Mario Hitz, genau:

Ei setracta cheu dalla fiasta digl 1. d'uost.

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

*Conto nr. 34.341.3410.4990.10: Cudischaziun interna dil turissem*

Setracta ei tier quels frs. 36'000.00 dalla paga dil pedel? En tgei conto vegn quella summa scuntrada?

Guido Monn, genau:

Constat, ei setracta cheu dalla paga dil pedel per la halla plurivalenta Dulezi. Las incumbensas da quella piazza parziala ston aunc vegnir definadas detagliadamein.

Severino Solèr, president dil cussegl da vischnaunca:

Nua vegn tala summa scuntrada el quen da gudogn e sperdita?

Beat Roeschlin, president communal:

La summa vegn scuntrada sut la posiziun nr. 82.829.8290 (Menaschi tecnic) sco entrada.

Guido Monn, genau:

Sche vus mireis sut las rubricas forestalesser e menaschi tecnic, saveis vus constatar che tals obtegnan diversas scuntradas internas tier las entradas. Ei setracta cheu denter auter da lavurs che quels dus menaschis fan pil turissem ed autras spartas dalla vischnaunca.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

*Conto nr. 82: Forestalesser:*

Jeu hai constatau ch'ils cuosts tier la rubrica forestalesser ein pli aults ch'ils onns vargai. Entochen uss registrava quella rubrica in gudogn. Daco ein las expensas el preventiv pigl onn 2018 pli aultas che las entradas?

Guido Monn, genau:

Ils cuosts pils transports da lenna ein carschi ils davos onns. Las lavurs han priu tier. Quei ei segiramein motivs per quella pintga sperdita da mo rodund frs. 12'000.00. Jeu stoi denton era menziunar che las lavurs forestalas vegnan subvenziunadas per gronda part dil cantun. Quellas contribuziuns ein fetg aultas. Aschia che quei ei projects finanziamein vegn interessants ord vesta dalla vischnaunca.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Engraziel per las informaziuns. Tgei prestaziuns surpren il menaschi tecnic per la piazza da sport?

Guido Monn, genau:

Pio Hendry digl Uffeci forestal surpren la piazza sco pedel. Quella piazza cumpeggia il schubergiar dallas localitads dalla halla, better ora neiv sur gl'unviern ora, il menaschi dil plaz da glatsch e la tgira dil plaz da ballapei. Tenor ina calculaziun ei quei ina piazza che cumpeggia rodund 1'500 uras lavur ad onn. Pil rest dil temps da lavur stat Pio Hendry a disposiziun agl Uffeci forestal per ulteriuras lavurs. Damai che nus havein aunc rimnau neginas experientschas, eisi grev da giudicar con bia lavur che tut quellas incumbensas dattan e tgei cuosts da menaschi che la halla plurivalenta Dulezi caschuna.

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Il Club da ballapei da Sedrun/Mustér vul surdar la tgira dil plaz da ballapei alla vischnaunca ord la ponderaziun ch'igl ei aschia pusseivel da crear ina nova piazza da pedel. Il club da ballapei metta a disposiziun alla vischnaunca la maschina da segar. Per las uras da lavur paga il club mintga onn ina contribuziun alla vischnaunca.

Igl ei a tuts enconuschent che la halla plurivalenta vegn a caschunar cuosts da menaschi. Jeu sun denton dil meini ch'ins sa cuvierer certs cuosts cullas taxas da diever.

Beat Roeschlin, president communal:

Igl ei buca usitau ch'ina vischnaunca surpren la tgira dil plaz da ballapei. Sch'ins sa cuvierer ils cuosts dalla tgira culla contribuziun dil Club da ballapei Sedrun/Mustér, tschentel jeu en damonda.

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

*Conto nr. 84 - Turissem*

Jeu hai constatau che la vischnaunca preveda da dar ora rodund frs. 900'000.00 dapli pil turissem.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

*Conto nr. 84.840.8400 - Turissem*

Quei ei ina fetg buna constataziun. Jeu quettel ei prudent che la sparta dil turissem cuntegn il Bogn Sedrun. En quella sparta ei aunc potenzial da spargnar avon maun. Il tscheins d'affittaziun cumpeggia frs. 50'500.00 minus las restituziuns. Consequentamein paga la vischnaunca rodund frs. 5'000.00 suren pil biro dil turissem.



Renato Decurtins, genau:

Ei settracta tier quels frs. 5'000.00 dils cuosts accessorics che la vischnaunca surpren tenor il contract d'affittaziun.

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

*Conto nr. 84.840.8400 - Turissem*

Jeu quettel era bien ch'il Bogn Sedrun secatta uss ella sparta turissem. La contribuziun dil menaschi dil Bogn Sedrun che cumpeggia il deficit e la contribuziun ord las taxas da hosps muossa si claremein che la vischnaunca investescha bia daners ell'infrastructura turistica. Tgei ei previu tier las occurrenzas da stad (3635.37) e tier las occurrenzas d'unviern (3635.36)?

Renato Decurtins, genau:

Ei settracta cheu dallas occurrenzas Schlagertage e Pimp my Schlitte. Il conto occurrenzas turisticas (3636.30) cuntegn contribuziuns per las occurrenzas Surselva Marathon, Rock Sedrun, Scuntrada ed il concert da Nadal.

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

*87.871.8712. – Ovra electrica*

Nua secattan las entradas ord l'energia da participaziun?

Beat Roeschlin, president communal:

Il prezi d'electricidad ei actualmein fetg bass, quei schai vid la situaziun actuala sil marcau. Aschia sere-sultan pli paucas entradas. Las entradas ord la vendita dalla energia da participaziun ein integradas el conto nr. 8.87.871.8712.4250.01: Vendita energia da concessiun ORA.

### **Tractaziun dil quen d'investiziun 2018:**

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Tgei cuosts ein cunteni el credit da frs. 2'130'750.00? Cumpeggia quei credit era cuosts da planisaziun?

Beat Roeschlin, president communal:

Ei settracta cheu mo dils cuosts pil project (*garascha sutteranna, parcadis ordaviert e contuorn*). Il credit da planisaziun era vegnius concedius duront la fasa da planisaziun ed ei gia duvraus si.

Guido Friberg, cusseglier da vischnaunca:

Ord mia vesta fuss ei prudent da scuntrar (scuntrada interna) las prestaziuns dalla halla plurivalenta Du-lezi per la scola. Quei ord il motiv che la scola vegn a far diever dalla halla stediamein.

Beat Roeschlin, president communal:

Quella proposta prendein nus bugen encunter.

### **Votaziun:**

#### **Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein**

- a) **d'approbar il preventiv 2018 dil quen da gudogn e sperdita e dil quen d'investiziun dalla vischnaunca da Tujetsch.**
- b) **d'approbar il preventiv 2018 dil quen da gudogn e sperdita dil Bogn Sedrun.**

**Votaziun:**

**Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein**

- c) **da schar il pei da taglia d'entrada e da facultad per igl onn 2018 sin 95% dalla taglia semplà dil cantun.**
- d) **da fixar il pei da taglia sin schischom per igl onn 2018 sin 1.5‰.**

**Las fatschentas vegnan aunc suttamessas alla radunonza da vischnaunca.**

#### **4. Tractanda            Contribuziun per la nova casa dil Club da golf Sedrun a Selva**

Beat Roeschlin, president communal:

Nus stuein mantener las purschidas che nus havein ed augmentar la valur economica da talas. La plazza da golf a Selva s'auda tier quellas purschidas. La Piazza da golf Sedrun SA generescha sviultas da rodund frs. 600'000.00. Ord quei motiv enconomic stuein nus sustener quei project. La casa dil club da golf porscha buca emperneivlas localitads che corrispundan al stan dad oz. Las localitads ein fetg stretgas, plinavon era memia freidas. Ord quels motivs eisi neras uras da baghegiar ina nova casa pil club da golf. Il project vegn sustenius cun mieds finansials ord il program San Gottardo, quei fa grond plascher a nus. Quei ei numnadamein igl emprem project en nossa vischnaunca che vegn sustenius finansialmein cun mieds ord quei program. Il sport da golf generescha ina plivalur economica tiels furniturs da prestaziun. Ei setracta cheu dils hotels, dallas stizuns e dallas ustrias en nossa vischnaunca. La cundiziun per che la Piazza da golf Sedrun SA retscheivi ils mieds finansials ord il program San Gottardo determinescha che la vischnaunca separticipeschi cun ina contribuziun directa da frs. 100'000.00. Il sport da golf ei sesviluppau tier in sport dalla massa. Biars golfists fan mintga stagiun diever dalla plazza da golf a Selva. La suprastonza communal supplichescha il cussegl da vischnaunca ord quels motivs da sustener il project cun ina contribuziun (a-fonds-perdu) da frs. 100'000.00.

Otto Curschellas, cusseglier da vischnaunca:

Purschidas da stad vegnan adina pli impurtontas. Sche nus mirein anavos sils davos dus unviarns cun pauca neiv, stuein nus entscheiver en a dar dapli peisa sin la stad ed igl atun. Cun includer differentas purschidas turisticas ella carta da hosps empruein nus da far vegnir Sedrun pli attractiv duront la stad. La carta da hosps vegn apprezzada ed ei vegn era fatg stediamein diever da quella.

La piazza da golf ei ina impurtonta purschida turistica da stad che vegn duvrada da biars hosps. Biars possessurs da habitaziuns da vacanzas mo era aunc auters hosps vegnan regularmein la fin dall'jamna a Selva per dar golf. Da quei profiteschan la hotellaria, la gastronomia ed il commerci. Mintga hosp che vegn tier nus, ei in dapli. Il club da golf ei fetg activs, quei muossan ils massa turniers che vegnan organisai naven dil matg entochen igl october. En tut vegnan rodund 40 turniers per onn menai atras. Tenor miu meini ein ils frs. 100'000.00 pli che mo giustificai e perquei sai jeu sustener cumpleinamein la proposta dalla suprastonza communal da contribuir la summa da frs. 100'000.00 (a-fonds-perdu) per la nova casa dil club dal golf.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Ei dat dus aspects che nus stuein analizar tier quei project. L'emprema damonda che setschenta: Ei quei in project da qualitat? Jeu mon da quei anora che la suprastonza communal ha analisau las informaziuns tiel project, las cefras ed ils ulteriurs documents dil menaschi. Cheu sefidel jeu cumpleinamein silla suprastonza.

La secunda damonda che nus stuein tschentar ei: Con vulein nus giudicar in susteniment finansial per ina firma privata? La vischnaunca ha investau ils davos onns bia daners en indrezs dil sport. Quei ei in argument che plaيدا per sustener quei project. Cheu hai ei setractau d'investiziuns en indrezs publics.

Tier quei project va ei denton per sustener ina firma privata. Nus savein sedumandar sche nus havein il dretg da far quei. Ha la vischnaunca l'incumbensa da sustener quei project cun ina contribuziun? Setratta ei cheu d'in pensum public? La direcziun d'ina scola s'auda per exempel tier in pensum public. Ina scola sto vegnir menada per ademplir il pensum da scolaziun. Tier quella fatschenta exista denton negin pensum public, la legitimaziun per conceder quei credit ei consequentamein buca avon maun. Nus savein buca conceder credits per mintga causa. Per approbar contribuziuns en favur da personas privatas, manca la basa legala. Sche nus approbein quella contribuziun, stuein nus era conceder ad auters credits egl avegnir. Jeu semettel denton buca encunter quei project. La legitimaziun fuss avon maun sch'il pievel vegness involvaus. Oz decida denton mo il cussegl da vischnaunca, aschia che quella cundiziun ei buca dada.

Severino Solèr, president dil cussegl da vischnaunca:

Tenor informaziun da Simon Collenberg, menader center communal, vegn la fatschenta suttamessa al referendum facultativ. Cheutras ei la legitimaziun per conceder quei credit avon maun.

Gelgia Deplaz, cussegliera da vischnaunca:

Jeu sun dil meini che nus stuein sustener quei project. Dapi 25 onns exista il Club da golf a Sedrun. Il club da golf ha saviu festivar grond success culla piazza da golf ils davos onns. Aschia ch'jeu sun dil meini che la vischnaunca astga sustener quei project cun ina contribuziun. Che quei project vegn sustenius finanziamein cun mieds ord il program San Gottardo fa grond plascher a mi. Cordiala gratulaziun als iniziants da quei project.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Jeu sun cumpleinamein persuenter da sustener l'iniziativa privata. Nus stuein denton scaffir las premisas necessarias persuenter. Ei sto vegnir definau suenter tgei criteris che projects vegnan susteni finanziamein. Ei sa buca esser che nus concedin contribuziuns suenter sentiment. Quei sto succeder suenter criteris objectivs.

Beat Roeschlin, president communal:

Nus havein constatau ch'ei manca ina lescha per la promoziun dall'economia. Certas vischnauncas disponan d'ina tala lescha. Ina tala lescha lubescha a nus da sustener tals projects sco era per exempel dad approbar deducziuns da taglias communalas tier la fundaziun d'interpresas. Nus essan vid elavurar ina lescha che lubescha a nus da conceder contribuziuns ed approbar autras fuormas da susteniment en favur dall'economia.

## **Votaziun:**

**Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da separticipar vid ils cuosts per la construcziun dalla nova casa dil Club da golf Sedrun a Selva cun ina contribuziun (a-fonds-perdu) ella summa da frs. 100'000.00.**

Quei conclus vegn cheutras, sin fundament digl artechel 8 dalla lescha cantunala davart las finanzas suttamess al referendum facultativ. 80 votantas e votants san pretender enteifer 20 dis dapi la comunicaziun dils 17 da november 2017 ella Tuatschina che quella fatschenta vegni suttamessa alla radunonza da vischnaunca per approbaziun.

## 5. Tractanda

### Moziun da Gelgia Deplaz: Senda da viandar dalla NEAT

La cussegliera Gelgia Deplaz ha inoltrau la suandonta moziun ch'ella prelegia avon il cussegl da vischnaunca.

Dieni, ils 24 d'october 2017

#### Moziun "Via da tema NEAT"

Preziau signur president dil cussegl da vischnaunca, Severino Solèr,

Il plazzal dil pli liung tunnel da viafier dil mund va a fin cugl onn 2017. Mo pli paucs tiarms dattan aunc perdetga da quella gronda ed imposanta lavur da baghegiar. Medias digl entir mund han documentau ils 15 d'october 2010 la perforaziun dil pli liung tunnel. La reclama ha purtau nossa biala Val ed il num Sedrun lunsch sur ils cunfins. Cun ina gronda e biala fiasta silla piazza da sport ha l'entira populaziun saviu guder quei mument euforic.

Per tener endamen quei "Ahaerlebnis" hai jeu empruau ella cumissiun NEAT e tier differentas instituziuns da memorisar la NEAT cun ereger ina via da tema NEAT, denton senza sustegn.

Ils 28 da settember 2017 ha la davosa sesida dalla cumissiun NEAT ensemen culla cumissiun dil project dil cantun Grischun giu liug. Tier la uatga sil plazzal ei denter auter la damonda schebein la vischnaunca Tujetsch pondereschi da tschentar si tablas d'informaziun pertuccont ils puozs e la revitalisaziun vegnida discussiunada.

Immediat hai jeu mess fil en guila e discussiunau cul cau digl Uffeci da natira ed ambient A. Cabalzar pertuccont ina via da tema: NEAT. El ha susteniu l'idea e ha cussegliau da contactar Martin Camenisch, Cuera, responsabels pil concept da colligiaziun da praus e pastiras. Medemamein ha era lez mussau interess per quell'idea.

Per la vischnaunca ein Simon Collenberg e Paula Jacomet stai presents alla uatga. Aschia han els era saviu orientar la suprastonza communal davart quell'idea.

Jeu simagineschel ina via denter il campadi ed il Lag da Claus cun posts informativs per carschi e cun attracziuns per affons. Jeu sundel denton era aviarta per autras variantas pusseivlas.

En fuorma da Foxtrail ni cun in App savessan era giuvenils (camps) uniuns ni firmas intercurir e seprofitar dil tema NEAT.

Ord quels motivs inoltreschel jeu oz la moziun "Via da Tema NEAT" cun eleger ina cumissiun preparatorica che sclarescha il liug, las ideas e la finanziaziun persuerter.

Per il sustegn da Vus cusseglieras e cussegliers dil cussegl da vischnaunca engraziel jeu gia ordavon.

Deplaz Gelgia

Beat Roeschlin, president communal:

La suprastonza communal sustegn quei project.

#### Votaziun:

**Il cussegl da vischnaunca decida unanimamein da surdar la moziun alla suprastonza communal.**

## 6. Tractanda            Orientaziuns

### **Bogn Sedrun**

Renato Decurtins, genau:

Nus havein lantschau il matg 2017 la procedura da submitsiun per in planisader general. Il fenadur 2017 ei l'incarica dil planisader general vegnida surdada all'interpresa energiebauen.ch, Cuera. Dapi allura havein nus elavurau in project ensemen cul planisader general. El mument spitgein nus silla calculaziun dils cuosts da quei project. Quella obtenin nus el decuors dil december 2017. Nus havein l'intenziun da presentar il project el decuors dil zercladur 2018 al pievel. La realisaziun ha liug tenor la planisaziun provisorica naven digl avrel entochen il december 2019.

### **Residenza Dulezi**

Renato Decurtins, genau:

Il 23 da zercladur 2017 ha il pievel dau il consentiment per la finanziaziun dalla Residenza Dulezi. Il fenadur 2017 ei la Residenza Dulezi SA vegnida fundada. Silsunter han pliras sedutas intensivs culs architects giu liug. En quellas sedutas ei vegniu analisau sco il spazi dil baghetg duei vegnir nezegiaus. Plinavon havein nus entschiet cull'elavuraziun d'in concept da menaschi sco era approbau in niev access per la garascha sutterrana. Il niev access meina sut la casa communal e Banca Cantunala entochen ella Residenza Dulezi. Il proxims pass prevedan da terminar la projectaziun en detagl e da silsunter inoltrar la damonda da baghegiar e scriver ora las lavurs. L'entschatta matg 2018 entscheivan las empremas lavurs vid la Residenza Dulezi.

Arno Berther, cusseglier da vischnaunca:

Jeu hai ina damonda tiel project dil Bogn Sedrun. Jeu sun dil meini che la cumissiun ha l'incarica dad elavurar pliras variantas (sanaziun, engrondaziun, sanaziun cun engrondaziun) pil Bogn Sedrun. Quei ei vegniu definau aschia, cura ch'il cussegl da vischnaunca ha approbau il credit da planisaziun. En vesta all'actuala situaziun finanziaria stuein nus mantener quei che nus havein. Pia vegn probablamein mo ina sanaziun dil bogn cuvretg en damonda.

Renato Decurtins, genau:

Ei setracta cheu dalla varianta maximala pil bogn cuvretg ed in stan da lavur intermediar dil project. Cura che nus retschevin il project detagliau culs cuosts, eisi pusseivel da strihar caussas dil bogn cuvretg ch'ei buca giavischadas.

### **Colligiazioni dils territoris da skis Sedrun-Mustér**

Beat Roeschlin, president communal:

Las organisaziuns digl ambient han inoltrau ina protesta encunter la colligiazioni dils territoris da skis Sedrun-Mustér. Sinaquei ha la vischnaunca Tujetsch priu posiziun tiegl Uffeci cantunal per il svilup dil territori. El mument spitgein nus silla decisiun da quei uffeci concernent quella fatschenta politica.

### **Proxims terminis**

Il president dil cussegl da vischnaunca, Severino Solèr, fa attents ils cussegliers e las cusseglieras sils suandonts terminis.

**17 da november 2017:** Informaziun dalla cumissiun per la revisiun dalla costituziun

**6 da december 2017:** seduta dil cussegl da vischnaunca

**8 da december 2017:** radunonza da vischnaunca

**16 da december 2017:** fiasta d'inauguraziun dalla halla plurivalenta Dulezi

## **7. Tractanda          Varia**

Negin giavischa il plaid sut Varia. Il president dil cussegl da vischnaunca siara la radunonza.

actuar:  
Simon Collenberg

president:  
Severino Solèr



Vischnaunca Tujetsch  
Gemeinde Tujetsch

Cussegl da vischnaunca  
2017/2020

# **Lescha davart l'indemnisaziun dallas prestaziuns dalla vischnaunca Tujetsch en connex cul provediment d'electricitad**

## **Messadi**

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau president  
Preziadas cusseglieras  
Stimai cussegliers

# **Lescha davart l'indemnisaziun dallas prestaziuns dalla vischnaunca Tujetsch en connex cul provediment d'electricitad**

## **1. Introducziun**

L'energia alpina paga gia dapi igl onn 2006 alla vischnaunca Tujetsch per far diever dil funs e terren public per la construcziun ed il menaschi dalla reit da distribuziun d'electricitad ina taxa annuala. La taxa annuala vegn calculada sin fundament dil quantum d'energia che vegn repartius ord la reit da distribuziun als consumers, multiplicaus cun ina tariffa da 0.6 raps per kilowat ura. L'energia alpina reparta quella taxa sils consumers finals. Quella taxa ei oz reglada ella curvegna da prestaziun denter l'energia alpina e la vischnaunca Tujetsch dils 14 da fevver 2006 concernent il provediment d'electricitad.

La pli gronda part dallas vischnauncas en Svizra sco era el cantun Grischun incasseschan quella taxa. La taxa variescha denter 0.2 entochen 2.8 raps per kilowat ura. Las vischnauncas ella Surselva che vengnan provididas dalla Repower SA incasseschan 1.0 raps per kilowat ura.

La lescha federala pil provediment d'electricitad metta peisa silla trasparenza dils cuosts en connex cul provediment d'electricitad. Igl artechel 12 dalla lescha scriva avon che las taxas per prestaziuns publicas ston vegnir indicadas separatamein sils quens dils consumers finals. Sils quens d'energia dall'energia alpina vegn quella taxa publica mussada ora separatamein dapi igl onn 2009. Las taxas per prestaziuns publicas ch'ils consumers finals pagan alla communitad (vischnaunca) ston sereferir sin ina basa legala. Ord quei motiv eisi vegniu elavurau ina lescha sin palancau communal. In contract da concessiun tonscha giuridicamein buca per quei intent. La lescha elavurada davart l'indemnisaziun dallas prestaziuns dalla vischnaunca Tujetsch en connex cul provediment d'electricitad descriva tgi che ha da pagar la taxa, per tgei prestaziun che quei succeda e sin fundament da tgei model che la taxa vegn calculada. Il cuntegn da quella lescha corrispunda allas determinaziuns valeivlas.

La suprastanza communal e l'energia alpina han elavurau ensemen cun sustegn d'in cusseglader giuridic quella lescha. La lescha vegn all'entschatta suttamessa al cussegl da vischnaunca per approvaziun e vegn silsunter tractada dalla radunonza da vischnaunca.

## **2. Lescha**

La lescha ch'ei vegnida elavurada cuntegn ils suandonts artechels.

### **Art. 1 Applicaziun**

<sup>1</sup> Quella lescha vala per la reit da distribuziun d'electricitad ch'il gestunari dalla reit meina pil provediment dils consumers finals sil territori dalla vischnaunca Tujetsch.

<sup>2</sup> Quella lescha regla l'indemnisaziun dallas prestaziuns dalla vischnaunca Tujetsch en connex cun la reit da distribuziun d'electricitad.

<sup>3</sup> La lescha regla buca la colligaziun dils consumers cun la reit da distribuziun d'electricitad ed ils cuosts persunter.



## **Art. 2 Indemnisaziun dallas prestaziuns dalla vischnaunca Tujetsch**

<sup>1</sup> Il gestunari dalla reit indemnescha la vischnaunca Tujetsch per far diever dil funs e terren public per la construcziun ed il menaschi dalla reit da distribuziun d'electricitad cun ina taxa annuala.

<sup>2</sup> La taxa annuala vegn calculada sin fundament dil quantum d'energia che vegn repartius ord la reit da distribuziun als consuments, multiplicaus cun ina tariffa da 0.6 raps per kilowat ura.

<sup>3</sup> Il gestunari dalla reit ha il dretg da reparter quella taxa sils consuments. La taxa dil consument vegn calculada sin fundament dil quantum d'energia ch'el ha retratg, multiplicaus cun ina tariffa da 0.6 raps per kilowat ura. La taxa sto vegnir presentada separatamein el quen dil consument tenor las valeivlas determinaziuns federalas.

## **Art. 3 Calculaziun dalla taxa**

<sup>1</sup> Il gestunari dalla reit annunzia alla vischnaunca Tujetsch annualmein, mintgamai entochen ils 31 da schaner l'energia ch'ei vegnida repartida sur la reit da distribuziun.

<sup>2</sup> La vischnaunca Tujetsch definescha tenor las indicaziuns digl artechel 2 la taxa annuala ch'il gestunari dalla reit ha da pagar e tschenta quen persunter.

## **Art. 4 Vigur**

Quella lescha entra en vigur sunter l'approbaziun entras la radunonza da vischnaunca dils....

## **Art. 5 Dissoluziun**

El mument che quella lescha va en vigur, vegnan pli veglias ed autras disposiziuns davart la medema materia juridica che stattan en cuntradiziun cun quella lescha cassadas.

## **3. Proposta**

Sebasond sin las suranumnadas ponderaziuns propona la suprastonza communal al cussegl da vischnaunca

- a) d'approbar la lescha davart l'indemnisaziun dallas prestaziuns dalla vischnaunca Tujetsch en connex cul provediment d'electricitad.**

**La lescha vegn aunc suttamessa alla radunonza da vischnaunca.**

## **Suprastonza communal Tujetsch**



President communal  
Beat Roeschlin



Menader center communal  
Simon Collenberg



Vischnaunca Tujetsch  
Gemeinde Tujetsch

Cussegl da vischnaunca  
2017/2020

# **Credit per las mesiras da recumpensaziun el connex culla sorprendida da plirs implonts dall'Alptransit Gotthard SA**

## **Messadi**

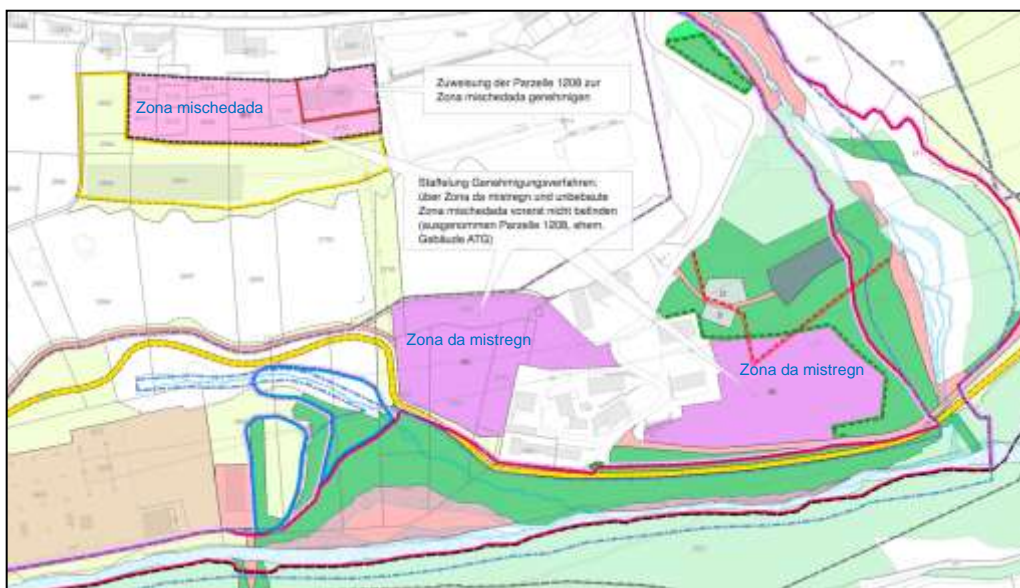
dalla suprastanza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau president  
Preziadas cusseglieras  
Stimai cussegliers

## 1. Introducziun

Il 20 da december 2015 ha il pievel approbau la revisiun parciala dil plan da zonas. La revisiun ei actualmeins aunc pendenta tiegl Uffeci cantunal per il svilup dil territori. La suprastanza communal ha inoltrau la fin october 2017 ina damonda tier igl Uffeci cantunal per il svilup dil territori. La damonda preveda che la procedura d'approbaziun duei succeder en pliras gruppaziuns, quei tenor igl artechel 49, aliena 4 dalla lescha da planisaziun dil territori (KRG). Cheutras vegnan la zona mischedada e la zona da mistregn buca tractadas pil mument digl Uffeci cantunal per il svilup dil territori. Sulettamein l'attribuziun dalla parcella nr. 1208 alla zona da baghegiar speciala (HS) duei vegnir approbada.

Plinavon preveda la damonda che la procedura d'approbaziun dallas parcelas buca surbaghegiadas che vegnan niev attribuidas alla zona mischedada e zona da mistregn, duei vegnir sistida. Persuenter duei igl Uffeci cantunal per il svilup dil territori tractar las damondas da baghegiar ord la zona da baghegiar (BAB) dil plaz da deponer e sortir Fallun, dalla via d'implont inclus la punt dil Drun e dil tschancun dalla loipa (naven dall'antieriura punt dil tren (Drun) entochen suenter il sutpassadi dalla Via Cavorgia). La suprastanza communal vul contonscher cun quella strategia ch'ei vegnida recumandada d'ina persona dil fatg che las damondas da baghegiar dils suranumnai objects vegnan tractadas ton pli spért e che las contractivas denter la vischnaunca Tujetsch e l'AlpTransit Gotthard SA sappien aschia cuntinuar. Ina risposta sin quella damonda ha la suprastanza communal buca retschert entochen oz. La grafica cheusut dat ina survesta visuala davart la strategia.



## 2. Surprendida da plirs implonts

L'AlpTransit Gotthard SA terminescha sias davosas lavurs entochen la fin digl onn 2017 a Tujetsch. Ils davos meins han diversas sedutas denter la vischnaunca Tujetsch e l'AlpTransit Gotthard SA giu liug. L'AlpTransit Gotthard SA ha l'intenziun da surdar alla vischnaunca il plaz da deponer e sortir Fallun, la via d'implont inclus la punt dil Drun ed il tschancun dalla loipa (naven dall'antieriura punt dil tren (Drun) entochen suenter il sutpassadi dalla Via Cavorgia). La fotografia silla proxima pagina dat ina survesta visuala sur da tals implonts.

**Plaz da deponer e sortir Fallun:** Ei setracta cheu d'in plazzal, nua ch'ei vegn deponiu e sortiu material che cuntegn substanzas nuscheivlas (catram, betun eav.). Il plaz cumpeggia medemamein in indrez da drenascha. La damonda da baghegiar ord zona da baghegiar (BAB) per quei implont ei vegnida inoltrada ils 20 da fenadur 2017 tier igl Uffeci cantunal per il svilup dil territori.

**Via d'implont:** La via d'implont meina naven dalla Via Cavorgia entochen il baghetg forestal e la fatschenta da pegnas scalegl Giger SA. La damonda da baghegiar (BAB) per quella via e la punt dil Drun ei vegnida inoltrada ils 20 da fenadur 2017 tier igl Uffeci cantunal per il svilup dil territori. Avon la dislocaziun dalla via ch'ei succedida sin giavisch dalla vischnaunca, menava la via sut il baghetg forestal entochen il portal dil tunnel. Pli tard ei previu da menar la nova via d'implont Drun naven dalla cruschada dil baghetg forestal e l'interpresa Giger SA atras la nova zona da mistregn encunter vest entochen la Via Tgamaura.

**Loipa:** Ei setracta cheu dil tschancun naven dall'antieriura punt dil tren (Drun) entochen suenter il sutpassadi dalla Via Cavorgia. La damonda da baghegiar ord zona da baghegiar (BAB) per la loipa ei vegnida inoltrada ils 13 d'october 2017. Il tschancun dalla loipa naven dall'Axpo entochen tier la punt dil Drun ei vegnius construius el connex culla reconstrucziun dil territori.



### 3. Mesiras da recumpensaziun

Dils anteriurs implonts dall'AlpTransit Gotthard SA ha la vischnaunca l'intenziun da surpender il piazzal da deponer e sortir Fallun, la via d'implont inclus la punt sur il Drun sco era il tschancun dalla loipa (naven dall'antieriura punt dil tren (Drun) entochen suenter il sutpassadi dalla Via Cavorgia). Cunquei ch'igl uaul era pertuccaus, ha ei duvrau per la construcziun da quels implonts ina lubientscha da runcada, cumbinau cun l'obligaziun per recumpensaziun. Cun la sorprendida dils implonts vegn quell'obligaziun adossada alla vischnaunca. Igl Uffeci forestal Tujetsch ha ensemen cun igl Uffeci digl uaul e prighels dalla natira definau las mesiras da recumpensaziun. El mument ein las lubientschas da baghegiar dils suranumnai objects pendentas tiegl Uffeci cantunal per il svilup dil territori. Quellas vegnan tractadas, cura che la cunvegna pertuccont las mesiras da recumpensaziun denter il cantun Grischun, l'AlpTransit Gotthard SA e la vischnaunca Tujetsch ei avon maun e suttascretta da tuttas partidas. La cunvegna cuntegn las mesiras da recumpensaziun che vegnan descrettas en quei messadi.

Las mesiras da recumpensaziun, pia las replantaziuns, ein vegnidas calculadas sin fundament dalla surfatscha da runcada. Per il project da detagl ha l'AlpTransit Gotthard SA elavurau ina survesta dallas surfatschas da runcada e replantaziun permanentas sco era dallas surfatschas da runcada temporaras cun replantaziuns da recumpensaziun el medem liug. Tenor quella survesta vegn ina surfatscha da 8'748 m<sup>2</sup> runcada permanentamein entras la vischnaunca Tujetsch. La surfatscha da replantaziun munta a 11'417 m<sup>2</sup>. Runcadas temporaras cun replantaziuns da recumpensaziun el medem liug cumpeglian ina surfatscha da 6'655 m<sup>2</sup>. Entras la vischnaunca vegn aschia replantau 2'669 m<sup>2</sup> dapli che quei che vegn runcau. La vischnaunca da Tujetsch ha da realisar las mesiras da recumpensaziun (replantaziuns) en lur perimeter sin atgna responsablada sco era sin agens cuosts. Las mesiras han da succeder enteifer 7



onns suenter ch'il decret dalla decisiun dil plan digl Uffeci federal da traffic (UFT) dils 10 da zercladur 2014 ei ius en vigur. La vischnaunca da Tujetsch ha plinavon duront la realisaziun dallas replantaziuns e tschun onns suenter da cumbatter plantas invasivas e la vegetaziun concurrenta sco puauna nera, pertga d'aur eav. Quei ha da succeder entras controllas e mesiras adequatas. Tschun onns suenter la terminaziun dallas replantaziuns vegnan talas examinadas digl Uffeci d'ual e prighels dalla natira. Tier quella controlla vegn decidiu davart eventualas ulteriuras mesiras necessarias per garantir la plantaziun. Las replantaziuns che schaijan en responsabladad dalla vischnaunca Tujetsch cumpeglian ils perimeters nr. 6, nr. 7, nr. 8, nr. 9 e nr. 10. Ils perimeters ein indicai silla carta cheusut. Ils perimeters cumpeglian il plaz da deponer e sortir Fallun ed il contuorn dil Drun sco era dil Rein.



La grafica cheusut muossa tgei mesiras che la vischnaunca Tujetsch sto aunc realisar (stadi dils 15 da november 2017).



Tier la surfatscha verda (Drun, perimeter nr. 9) ha l'AlpTransit Gotthard SA gia realisau las mesiras da recumpensaziun en favur dalla vischnaunca Tujetsch. Tier la surfatscha violeta (perimeter nr. 8) ein cer-

tas mesiras gia vegnidadas exequidas. Tier la surfatscha oranscha (perimeter nr. 7) ein aunc neginas mesiras vegnidadas fatgas. La lingia blava silla grafica indichescha las seivs che ston vegnir construidas. Ina seiv (lingia cotschna) ei gia vegnida construida. L'intenziun dallas seivs ei da schurmegiar la zona forestala digl ulteriur terren communal.

Las suandontas mesiras els perimeters nr. 8, nr. 9 e nr. 10 ein gia vegnidadas exequidas entras l'AlpTransit Gotthard SA.

**perimeter nr. 8, nr. 9 e nr. 10 (Drun):**

- seiv massiva: *145 meters (cumpeglia perimeter nr. 8, nr. 9 e nr. 10)*
- replantaziuns (Weidenstecklinge): *200 tocs*
- plontaziun extensiva: *75 tocs*
  - ischi
  - ogn
  - lausser
  - puma-culaischen
  - caglias: spinatsch, suitga cotschna, frosler eav.
- protecziun individuala dallas replantaziuns (seiv): *30 tocs*
- frosler: *30 tocs*

Cheusut vegnan las mesiras dils differents perimeters descrettas. Las mesiras vegnan exequidas digl Uffeci forestal dalla vischnaunca Tujetsch. En tuts perimeters sto la vischnaunca da Tujetsch remplazzar las lattas dallas seivs sco era las seivs per la protecziun individuala dallas replantaziuns (Einzelschütze) suenter 15 onns. Per quei remplazzament vegn quintau cun cuosts ella summa da frs. 13'000.00.

**perimeter nr. 6 (denter la via d'implont e la loipa):**

- seiv semplia: *225 meters*
- seiv massiva: *215 meters*
- plontaziun intensiva: *380 tocs*
  - ischi
  - ogn
  - lausser
  - puma-culaischen
  - caglias: spinatsch, suitga cotschna, frosler eav.
- protecziun individuala dallas replantaziuns (seiv): *40 tocs*

## cuosts dallas mesiras

descripziun	diember	tariffa	summa
plontaziun intensiva (plontas)	380 tocs	frs. 40.00	frs. 15'200.00
lavor da plontaziun	70 uras	frs. 55.00	frs. 3'850.00
protecziun individuala (seiv)	40 tocs	frs. 438.00	frs. 17'520.00
seiv massiva	215 meters	frs. 93.00	frs. 19'995.00
seiva semplia	225 meters	frs. 75.00	frs. 16'875.00
<b>cuosts totals</b>			<b>frs. 73'440.00</b>

### perimeter nr. 7 (plaz da deponer e sortir Fallun):

- seiv massiva: 610 meters
- plontaziun intensiva: 520 tocs
  - ischi
  - ogn
  - lausser
  - puma-culaischen
  - caglias: spinatsch, suitga cotschna, frosler eav.
- protecziun individuala dallas replantaziuns (seiv): 50 tocs

## cuosts dallas mesiras

descripziun	diember	tariffa	summa
plontaziun intensiva (plontas)	520 tocs	frs. 40.00	frs. 20'800.00
lavor da plontaziun	95 uras	frs. 55.00	frs. 5'225.00
protecziun individuala (seiv)	50 tocs	frs. 438.00	frs. 21'900.00
seiva massiva	610 meters	frs. 93.00	frs. 56'730.00
<b>cuosts totals</b>			<b>frs. 104'655.00</b>

### perimeter nr. 8, nr. 9, nr. 10 (Drun)

- seiv massiva: 180 meters
- replantaziuns el perimeter nr. 8 (Weidenstecklinge): 435 tocs
- plontaziun extensiva el perimeter nr. 10: 140 tocs
  - ischi
  - ogn
  - lausser
  - puma-culaischen
  - caglias: spinatsch, suitga cotschna, frosler eav.
- protecziun individuala dallas replantaziuns (seiv) el perimeter nr. 10: 15 tocs

## cuosts dallas mesiras

descripziun	diember	tariffa	summa
plontaziun extensiva (plontas)	140 tocs	frs. 40.00	frs. 5'600.00
lavor da plontaziun	30 uras	frs. 55.00	frs. 1'650.00
protecziun individuala (seiv)	15 tocs	frs. 438.00	frs. 6'570.00
replantaziuns (Weidenstecklinge)	435 tocs	frs. 7.00	frs. 3'045.00
seiva massiva	180 meters	frs. 93.00	frs. 16'740.00
<b>cuosts totals</b>			<b>Frs. 33'605.00</b>

Las mesiras da recumpensaziun caschunan pia cuosts da frs. 211'700.00 alla vischnaunca Tujetsch. Vitier vegnan ils cuosts pil remplazzament dallas seivs (sunter 15 onns) ella summa da frs. 13'000.00, aschia ch'ina summa totala da frs. 224'700.00 seresulta.

## 4. Ulteriurs pass

Per la realisaziun dallas mesiras da recumpensaziun ei in credit ella summa da frs. 224'700.00 necessaris. Cura ch'il cussegl da vischnaunca ha concediu il credit ed il temps pil referendum facultativ ei spiraus senza ina inoltraziun, vegn ina convegno denter l'AlpTransit Gotthard SA, il cantun Grischun e la vischnaunca da Tujetsch elavurada. Quella convegno regla las mesiras da recumpensaziun. La suprazion communal ha l'intenziun da surprendre il manteniment e la responsabladad per la segirtad pil plaz da deponer e sortir Fallun, per la via d'implont inclus la punt dil Drun e pil tschancun dalla loipa (naven dall'antieriura punt dil tren (Drun) entochen suenter il sutpassadi dalla Via Cavorgia) durant il temps entochen che las lubientschas da baghegiar ein avon maun. Ord quei motiv siara la vischnaunca da Tujetsch giu cull'AlpTransit Gotthard SA directamein suenter l'approbaziun dil credit ina convegno che regla il manteniment e la responsabladad per la segirtad dils implonts. Igl Uffeci per il svilup dil territori tracta las damondas da baghegiar ord zona da baghegiar dil plaz da deponer e sortir Fallun, dalla via d'implont inclus la punt dil Drun e dil tschancun dalla loipa (naven dall'antieriura punt dil tren (Drun) entochen suenter il sutpassadi dalla Via Cavorgia) per cura che la convegno concernent las mesiras da recumpensaziun ei suttascretta da tuttas partidas involucradas. Cura che la vischnaunca Tujetsch retscheiva las lubientschas da baghegiar pils suranumni implonts, surpren ella tals dall'AlpTransit Gotthard SA.

## Tgei schabegia el cass ch'il cussegl da vischnaunca conceda buca il credit per las mesiras da recumpensaziun?

**Via d'implont inclus la punt sur il Drun:** Retscheiva la vischnaunca negin consentiment per las mesiras da recumpensaziun stat la damonda da baghegiar pertuccont la via d'implont e la punt sur il Drun vinavon pendent tier igl Uffeci per il svilup dil territori. Quei uffeci conceda consequentamein negina lubientscha da baghegiar, damai che las mesiras da recumpensaziun ein ina impurtonta premissa persunter. L'AlpTransit Gotthard SA ha fatg paleis ch'ella vegni a serrar la via d'implont inclus la punt sur il Drun sche la vischnaunca ha buca igl interess da surprendre il manteniment e la responsabladad per la segirtad dalla via e dalla punt Drun sco era da surprendre tals implonts cura che la lubientscha da baghegiar ei avon maun. La via d'implont e la punt sur il Drun ston vegnir baghegiati anavos el cass che la lubientscha da baghegiar vegn buca concedida. L'AlpTransit Gotthard SA e la vischnaunca da Tujetsch stuessan surprendre ils cuosts persunter. Damai che la dislocaziun dalla via d'implont ei succedida sin giavisch dalla vischnaunca Tujetsch, vegness probablamein ina gronda part dils cuosts adossada ad ella.



**Plaz da deponer e sortir Fallun:** Retscheiva la vischnaunca negin consentiment per las mesiras da recumpensaziun stat quella damonda da baghegiar era vinavon pendentia tier igl Uffeci per il svilup dil territori. Quei uffeci conceda consequentamein negina lubientscha da baghegiar, damai che las mesiras da recumpensaziun ein ina impurtonta premissa persuerter. Plinavon sto la lubientscha da baghegiar esser avon maun, schiglioc obtegnan las interpresas da baghegiar buca la lubientscha da menaschi per quei plazzal digl Uffeci per ambient e prighels dalla natira. Vegn la lubientscha da baghegiar buca concedida, ei l'interpresa AlpTransit Gotthard SA obligada da baghegiar anavos quei plazzal. La vischnaunca Tujetsch stuess separticipar vid ils cuosts per la renaturalisaziun. Il plazzal ei da grond avantatg per las interpresas da baghegiar, damai ch'il proxim en quella fuorma sesanfla lunsch naven. Da stuer desister sin quei plazzal, fuss consequentamein ina gronda sperdita per las interpresas da baghegiar localas.

**Loipa:** Il tschancun dalla loipa naven dall'antieriura punt dil tren (Drun) entochen suenter il sutpassadi dalla Via Cavorgia prolunghescha la loipa existenta. Dat il cussegl da vischnaunca buca il consentiment per il suranumnau credit, tracta igl Uffeci per il svilup dil territori buca la damonda da baghegiar. Quei uffeci conceda consequentamein negina lubientscha da baghegiar, damai che las mesiras da recumpensaziun ein ina impurtonta premissa persuerter. Plinavon stuess la loipa vegnir baghegiada anavos en in tal cass. Damai che la vischnaunca Tujetsch ha giavischau quei tschancun dalla loipa, vegness ella a stuer surprender ina gronda part dils cuosts per la renaturalisaziun.

## 5. Conclusiuns

Il plaz da deponer e sortir Fallun ei da grond avantatg per las interpresas da baghegiar localas, la loipa ei ina ulteriura purschida pil turissem d'unviern e la via d'implont inclus la punt sur il Drun garanteschin in bien access tier la zona da mistregn. El cass ch'il cussegl da vischnaunca conceda buca las mesiras da recumpensaziun, vegnan las lubientschas da baghegiar buca concedidas ed ils implonts stuessan vegnir baghegiats anavos. Quei ei cumbinau cun gronds cuosts per la vischnaunca Tujetsch. La suprastanza communal propona ord quels motivs al cussegl da vischnaunca da conceder il credit ella summa da frs. 224'700.00 per las mesiras da recumpensaziun.

La vischnaunca Tujetsch surpren il manteniment e la responsabladad per la segirtad pil plaz da deponer e sortir Fallun, per la via d'implont inclus la punt dil Drun e pil tschancun dalla loipa (naven dall'antieriura punt dil tren (Drun) entochen suenter il sutpassadi dalla Via Cavorgia) durant il temps entochen che las lubientschas da baghegiar pils implonts ein avon maun. L'AlpTransit Gotthard SA ei aunc entochen la fin digl onn 2017 a Tujetsch. L'interpresa ei buca prompta da surprender il manteniment dils implonts sco era la responsabladad per la segirtad da tals, damai che lur activitad da baghegiar ei terminada e pervia ch'ella nezegia buca pli ils implonts. Quels arguments ein ord vesta dalla vischnaunca Tujetsch fetg capeivels. La vischnaunca Tujetsch vul perencunter nezegiar la via d'implont e la punt sur il Drun sco era la loipa e naven dalla primavera era il plaz da deponer e sortir Fallun. Perquei ha la suprastanza communal decidiu da surprender il manteniment e la responsabladad per la segirtad dils implonts pil temps entochen che las lubientschas da baghegiar ein concedidas. Cura che las lubientschas da baghegiar ein avon maun, surpren la vischnaunca Tujetsch ils implonts dall'AlpTransitGotthard SA e tuts dretgs sco era tuttas obligaziuns el connex cun tals.

## 6. Proposta

Sebasond sin las suranumnadas ponderaziuns propona la suprastanza communal a cussegl da vischnaunca

- a) da conceder in credit per las suranumnadas mesiras da recumpensaziun ella summa da frs. 224'700.00.**

Quella fatschenta ei suttamessa al referendum facultativ tenor art. 17 lit. b dalla constituziun communal.

- b) da surprender il manteniment e la responsabladad per la segirtad pil plaz da deponer e sortir Fallun, per la via d'implont inclus la punt dil Drun e pil tschancun dalla loipa (naven dall'anteriura punt dil tren (Drun) entochen suenter il sutpassadi dalla Via Cavorgia) durant il temps entochen che las lubientschas da baghegiar pils implonts ein avon maun.**

- c) da surprender il plaz da deponer e sortir Fallun, la via d'implont inclus la punt dil Drun ed il tschancun dalla loipa (naven dall'anteriura punt dil tren (Drun) entochen suenter il sutpassadi dalla Via Cavorgia) dall'AlpTransit Gotthard SA, cura ch'igl Uffeci per il svilup dil territori ha concediu las lubientschas da baghegiar ord zona da baghegiar (BAB) per tals implonts.**

Cussegl da vischnaunca  
2017/2020

## **Moziun: Via da tema NEAT**

### **Messadi**

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau president  
Preziadas cusseglieras  
Stimai cussegliers

## 1. Introducziun

Dalla seduta dils 8 da november 2017 ha il cussegl da vischnaunca decidiu unanimamein da surdar la moziun "Via da tema NEAT" ch'ei vegnida inoltrada dalla cussegliera Gelgia Deplaz alla suprastanza communal. La moziun ei vegnida acceptada, aschia che la suprastanza communal ha tenor art. 41 dil regulativ da fatschentas da corrispunder ad ella enteifer in miez onn.

Dieni, ils 24 d'october 2017

### Moziun "Via da tema NEAT"

Preziau signur president dil cussegl da vischnaunca, Severino Solèr,

Il plazzal dil pli liung tunnel da viafier dil mund va a fin cugl onn 2017. Mo pli paucs tiarms dattan aunc perdetga da quella gronda ed imposanta lavur da baghegiar. Medias digl entir mund han documentau ils 15 d'october 2010 la perforaziun dil pli liung tunnel. La reclama ha purtau nossa biala Val ed il num Sedrun lunsch sur ils cunfins. Cun ina gronda e biala fiasta silla piazza da sport ha l'entira populaziun saviu guder quei mument euforic.

Per tener endamen quei "Ahaerlebnis" hai jeu empruau ella cumissiun NEAT e tier differentas instituziuns da memorisar la NEAT cun ereger ina via da tema NEAT, denton senza sustegn.

Ils 28 da settember 2017 ha la davosa sesida dalla cumissiun NEAT ensemen culla cumissiun dil project dil cantun Grischun giu liug. Tier la uatga sil plazzal ei denter auter la damonda schebein la vischnaunca Tujetsch pondereschi da tschentar si tablas d'informaziun pertuccont ils puozs e la revitalisaziun vegnida discussiunada.

Immediat hai jeu mess fil en guila e discussiunau cul cau digl Uffeci da natira ed ambient A. Cabalzar pertuccont ina via da tema: NEAT. El ha susteniu l'idea e ha cussegliau da contactar Martin Camenisch, Cuera, responsabels pil concept da colligiaziun da praus e pastiras. Medemamein ha era lez mussau interess per quell'idea.

Per la vischnaunca ein Simon Collenberg e Paula Jacomet stai presents alla uatga. Aschia han els era saviu orientar la suprastanza communal davart quell'idea.

Jeu simagineschel ina via denter il campadi ed il Lag da Claus cun posts informativs per carschi e cun attracziuns per affons. Jeu sundel denton era aviarta per autras variantas pusseivlas.

En fuorma da Foxtrail ni cun in App savessan era giuvenils (camps) uniuns ni firmas intercurir e seprofitar dil tema NEAT.

Ord quels motivs inoltreschel jeu oz la moziun "Via da Tema NEAT" cun eleger ina cumissiun preparatorica che sclarescha il liug, las ideas e la finanziaziun persuerter.

Per il sustegn da Vus cusseglieras e cussegliers dil cussegl da vischnaunca engraziel jeu gia ordavon.

Deplaz Gelgia

## 2. Posiziun dalla suprastanza communal

La suprastanza communal ha discussiunau davart la moziun a caschun dalla seduta dils 14 da november 2017. L'executiva sustegn la moziun e fa la proposta dad eleger ina cumissiun predeliberonta che prepara in concept per ina via tematica dalla NEAT sco quei che la cussegliera Gelgia Deplaz ha gia menziunau en sia moziun. Il concept duei cumpigliar il liug e l'idea, la finanziaziun dalla construcziun e dil manteniment dalla via sco era l'organisaziun e finanziaziun dil menaschi da tala.

La suprastanza communal fa la proposta da conceder in credit ella summa da frs. 7'500.00 per l'elavuraziun dil concept dalla via tematica NEAT. L'approbaziun da quei credit schai tenor la consti-

tuziun communal en cumpetenzza dalla suprastanza communal. Damai ch'ei setracta tier quei credit d'ina cumponenta da quella fatschenta, duei tal era vegnir concedius dil cussegl da vischnaunca ensemen cullas ulteriuras duas propostas.

### **3. Proposta**

La suprastanza communal propona al cussegl da vischnaunca

- a) dad eleger las suandontas persunas ella cumissiun predeliberonta che prepara in concept per la via tematica NEAT.**
  - Gelgia Deplaz, moziunaria (mussadra da scoletta)
  - Placi Berther, advocat
  - Priska Berther, interprendidra
  - Peter Koemeter, meinafatschenta
  - Erwin Monn, biolog
  
- b) da surdar alla cumissiun predeliberonta l'incumbensa dad elavurar in concept che cumpeglia il liug e l'idea, la finanziaziun dalla construcziun e dil manteniment dalla via scoera l'organisaziun e finanziaziun dil menaschi da tala.**
  
- c) da conceder in credit ella summa da frs. 7'500.00 per l'elavuraziun dil suranumnau concept.**